МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ І ЗДОРОВ'Я

ЧАСТИНА 2

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

2025 р.

УДК 37+613]-053.2/.6:005.745
0-72

Матеріали VII Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: Зб. наук. Праць, Ч.2 / За ред. Білик В.Г. Вип. 7. К.: Алатон, 2025. 163 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Білик Валентина Григорівна – завідувачка кафедри здоров'язбережувальної освіти та фізичної рекреації Українського державного університету імені Михайла Драгоманова доктор педагогічних наук, професор.

Омельчук Олена Володимирівна – заступник декана з наукової роботи та міжнародних відносин, факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент.

Тимошенко Олексій Валерійович – декан факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор.

ISBN 978-617-7834-43-3

© Редакційна колегія, 2025
© Автори статей, 2025
© Видавництво «Алатон», 2025

ІНТЕГРАЦІЯ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Мордвінова Дар'я Миколаївна
аспірант 3 року навчання кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Ареф'єва Лариса Петрівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри футболу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Історія турботи людства про здоров'я сягає глибокої давнини, а саме первісного суспільства. У ті часи виживання було головним пріоритетом, а люди вірили, що їхнє здоров'я та успіх у полюванні залежать від надприродних сил. Для підтримки фізичної форми вони використовували полювання, біг, боротьбу та ритуальні танці. Водночас вже первісні людини вивчали довкілля, лікувальні властивості рослин і вплив природного середовища на організм [4, с. 156]. Багато дослідників, зокрема В. Оніпко, вказують на той факт, що «розвиток педагогіки здоров'я до XVIII століття базується на народних традиціях і відображає релігійні переконання стародавніх слов'ян» [5, с. 189]. Ці знання передавалися з покоління в покоління через усні перекази, тобто «цінність здоров'я в усі часи є досить актуальною й не потребує наукових переконань» [3, с. 177].

Сучасні тенденції також передбачають необхідність розвитку здоров'язбережувальної компетентності, що включає знання, уміння та мотивацію до збереження й зміцнення здоров'я [2; 9; 10]. Говорячи про формування здоров'язбережувальної компетентності школярів, варто зазначити, що згідно з Державним стандартом базової і повної загальної освіти здоров'язбережувальна компетентність – це «здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей» [7]. У зв'язку з цим, М. Піддячий стверджує, що формування здоров'язбережувальної компетентності школярів «вимагає комплексного підходу, що включає: отримання глибоких знань про здоров'я, формування навичок здорового способу життя, збільшення фізичної активності, розвиток життєво важливих вмінь, формування мотивації до збереження здоров'я, розширення фізичних можливостей та підготовку до безпеки в екстремальних умовах» [6, с. 153].

У контексті формування здоров'язбережувальної компетентності школярів фізичне виховання займає особливе місце серед навчальних дисциплін. Адже воно не лише спирається на теоретичний матеріал, а й використовує природну потребу людини в русі. Завдяки цьому фізична активність стає потужним мотиватором, що впливає на людину незалежно від її освітнього рівня.

Водночас включення природного середовища у фізичне виховання забезпечує ряд переваг. Для всебічного формування здоров'язбережувальної компетентності школярів, як зазначає Ю. Танасійчук, «необхідно поєднувати різні види фізичної активності та використовувати природні фактори. Фізичні вправи, гігієна та загартовування сприяють підвищенню працездатності та зміцненню здоров'я. Також важливим є формування у дітей основ фізичної культури, що включає в себе міцне здоров'я, розвинені рухові здібності, позитивне ставлення до фізичної активності та вміння самостійно займатися оздоровчими вправами» [8, с. 25].

Фізіологічний ефект інтеграції природного середовища у процес фізичного виховання школярів проявляється у загартуванні організму, покращенні роботи серцево-судинної системи та підвищенні загальної витривалості. Психоемоційний комфорт учнів досягається завдяки зниженню рівня стресу, покращенню настрою та мотивації до занять фізичною активністю. Також формується екологічна свідомість [1], адже під час занять у природному середовищі учні отримують практичний досвід взаємодії з природою.

Практична реалізація інтеграції природного середовища у фізичне виховання може відбуватися через організацію уроків фізичної культури у лісопаркових зонах, на берегах водойм та в інших природних ландшафтах. Залучення учнів до спортивних ігор та змагань на відкритих майданчиках допомагає підвищити їхню мотивацію до занять. Включення елементів екологічної освіти у заняття фізичної культури сприятиме також формуванню відповідального ставлення до довкілля.

Список використаних джерел:

1. Білик В.Г., Омельчук О.В., Мегалінська, Г.П. Природничо-науковий коворкінг як засіб формування готовності майбутніх фахівців фізичної рекреації до безпечної поведінки в екосередовищі. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15. 2024. Вип 12(185). С. 40-46. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).07
2. Білик В.Г., Шеремет І.В., Василенко К.С. Особливості формування змісту дисципліни «Сучасні валеологічні технології» як обов'язкового освітнього компонента у професійній підготовці студентів ОПП «Здоров'я людини та фізична рекреація». *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15. 2024. Вип. 3К (176). С. 87-91. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).19
3. Дудко С.Г. Реалізація поглядів Г. С. Сковороди на здоровий спосіб життя у сучасному закладі загальної середньої освіти. *Розвиток гуманістичних ідей у неперервній освіті: від Григорія Сковороди до сучасного педагога новатора*. 2023. Вип. 1. С. 176-190.
4. Мельничук І. М., Шукатка О. В. Розвиток ідей здоров'язбереження в історико-педагогічному контексті. *Освіта і наука*: міжнар. наук. журн. Мукачево-Ченстохова, 2018. Вип. 24 (1). С. 155–160.
5. Оніпко В. Генезис проблеми здоров'язбереження у педагогічній теорії й практиці. *Технології здоров'язбереження: теорія і практика*: колективна монографія / за заг. ред. професора Л.М. Рибалко. Полтава: НУПП, 2022. С. 184-224.
6. Піддячий М.І. Реалізація компетентнісного підходу: здоровий спосіб життя старшокласників. *Проблеми сучасного підручника*: зб. тез міжнар. наук.-практ. інтернет конференції (наукове видання), 28 – 29 трав. 2020 р., К.: Пед. думка, 2020. С. 152–154.
7. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text
8. Танасійчук Ю. М. Теоретико-методичні аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я: монографія / Ю. М. Танасійчук ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Сочінський М. М., 2022. 228 с.
9. Тимошенко О. В. Забезпечення здоров'язбережувальної рухової активності здобувачів вищої освіти у національному вимірі безпеки України. *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу*: збірник матеріалів міжнародного форуму, м. Київ, 16 лютого 2023 / за заг. ред. проф. В. П. Андрущенка. К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 113-114.
10. Тимченко Р. В., Челнокова М.С. Психолого-педагогічні особливості підтримки здорового способу життя в контексті міжособистісного спілкування в майбутніх вчителів основ здоров'я. Освіта і здоров'я підростаючого покоління: матеріали VI Міжнародного симпозіуму: збірник наукових праць / ред. кол.: В. П. Андрущенко, О. В. Тимошенко, В. Г. Білик; УДУ імені Михайла Драгоманова, Факультет фізичного виховання, спорту і здоров'я. К.: Алатон, 2024. С. 186-188.

МОДЕЛЬ УПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ПРАКТИКУ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ «МОЯ МІСІЯ ФОРМУВАТИ ЗДОРОВУ ОСОБИСТІСТЬ» (ПЕДАГОГІЧНА ПРОФЕСІЙНА МОДЕЛЬ) В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

Морокко Людмила Миколаївна
директор гімназії Дніпровська гімназія №6 Дніпровської міської ради